

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 82 (186) • 16 grudnia 2003 r. • © PIISM

nr egz. ~~PIISM 320~~

Redakcja: Krzysztof Bałon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny),
Adam Eberhardt, Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji)

Posiedzenie Rady Europejskiej w dniach 12–13 grudnia 2003 roku

Agata Kołakowska, Maciej Krzysztofowicz

Spotkanie szefów państw i rządów państw członkowskich Unii Europejskiej podzielone zostało na posiedzenie Rady Europejskiej oraz sesję Konferencji Międzyrządowej. Rada Europejska dyskutowała o kwestiach wzrostu gospodarczego, rozwoju obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, oraz rozszerzenia i stosunków zewnętrznych UE. Najważniejszą częścią spotkania była jednak sesja Konferencji Międzyrządowej, z udziałem szefów państw i rządów państw członkowskich i przystępujących do UE, która miała doprowadzić do uzgodnienia tekstu Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy (TUK).

Konferencja Międzyrządowa. Podczas posiedzenia Konferencji Międzyrządowej nie doszło do porozumienia w kwestii TUK. Rozmowy zostały przerwane, gdyż nie udało się wypracować akceptowanego przez wszystkich rozwiązania dotyczącego systemu głosowania większościowego w Radzie Ministrów. Część państw, przede wszystkim Niemcy, Francja i Belgia, popierała rozwiązanie przyjęte w projekcie TUK tzw. podwójnej większości, zgodnie z którą dla podjęcia decyzji konieczna jest zgoda minimum połowy państw reprezentujących 60% populacji Unii Europejskiej. Inne, przede wszystkim Hiszpania i Polska, popierały rozwiązania zawarte w traktacie nicejskim. Prezydencja włoska przedstawiła propozycje możliwego kompromisu, jednakże żadna z nich nie uzyskała akceptacji. Odrzucone zostały m.in.: zarówno zmieniona formuła podwójnej większości wymagająca przy podejmowaniu decyzji zgody 55% państw reprezentujących 65% populacji, a także propozycja przesunięcia decyzji do 2014 r., ku której skłaniała się m.in. Polska.

W większości kwestii spornych udało się jednak wypracować kompromis. Jednym z zagadnień, co do którego uczestnicy Konferencji osiągnęli porozumienie, była współpraca państw UE w dziedzinie obronności. Państwa neutralne były skłonne zaakceptować zmienioną klauzulę wzajemnej obrony, która brałaby pod uwagę ich status. Ponadto projekt zgłoszony przez Wielką Brytanię, Francję i Niemcy, zaakceptowany następnie przez pozostałe państwa członkowskie, przewiduje prze-

kształcenie obecnie istniejącej struktury funkcjonującej w Sztabie Generalnym Sił Sojuszniczych NATO w Europie (SHAPE) w Mons, w stałą komórkę ds. operacji wojskowych, które przeprowadza Unia Europejska z wykorzystaniem środków Sojuszu Atlantyckiego. W porozumieniu przewidziana została ograniczona zdolność Unii Europejskiej do prowadzenia operacji zbrojnych. Obecny Sztab Generalny UE, zajmujący się kryzysowym planowaniem strategicznym, nabierze charakteru operacyjnego i zajmie się samodzielnymi misjami europejskimi, zarówno wojskowymi, jak i o charakterze cywilnym. Choć rozwiązanie to nie będzie zawarte w TUK, to pozwala ono na kompromis w kwestii kształtu wspólnej polityki obronnej w UE i roli Stanów Zjednoczonych w europejskim systemie bezpieczeństwa.

Dalsze prace nad projektem TUK będą prowadzone przez Irlandię, sprawującą przewodnictwo UE w przyszłym półroczu. Podstawą prac, które będą przebiegać w trybie spotkań dwustronnych, będzie projekt TUK oraz dotychczasowe wyniki Konferencji Międzyrządowej. Dokument, zawierający wszystkie przedyskutowane kwestie i wstępne porozumienia, zostanie przekazany Irlandii przez kończące przewodnictwo w UE Włochy. Nie został on jednak oficjalnie przedstawiony na forum Konferencji i nie ma pewności, czy zapisane w nim propozycje zostaną utrzymane w mocy przez członków UE. W marcu przyszłego roku ma zostać przedstawiony raport z postępu rozmów.

Rząd Irlandii, poza zapowiedzią prowadzenia konsultacji dwustronnych oraz deklaracją dotyczącą przedstawienia wspomnianego raportu, nie zgłosił jak dotąd propozycji co do harmonogramu prac. Prace Konferencji Międzyrządowej prawdopodobnie będą wznowione najwcześniej po objęciu przewodnictwa w Unii Europejskiej przez Holandię (w drugim półroczu 2004 r.). W maju 2004 r. nastąpi rozszerzenie UE o 10 państw, w czerwcu odbędą się wybory do Parlamentu Europejskiego, zaś jesienią przyszłego roku wybrani zostaną członkowie Komisji Europejskiej. Ponadto w marcu przyszłego roku odbędą się także wybory parlamentarne w Hiszpanii. Wszystkie te wydarzenia mogą opóźnić prace nad TUK, choć z pewnością będą one kontynuowane. Państwa członkowskie zgadzają się co do zdecydowanej większości ustaleń zawartych w projekcie TUK wraz ze zmianami zaproponowanymi podczas konferencji międzyrządowej. Wcześniej zakładano, iż TUK zostanie podpisany w pierwszej połowie 2004 r. przed czerwcowymi wyborami do Parlamentu Europejskiego, jego ratyfikacja przez państwa członkowskie nastąpiłaby w drugiej połowie roku i mógłby on wejść w życie na początku 2005 r. Jednakże w związku z możliwością przeprowadzenia w wielu państwach referendum w sprawie ratyfikacji TUK, proces ten i tak trwałby prawdopodobnie dłużej. Podpisanie TUK w 2005 r. opóźni jego wejście w życie, jednak kompromisowe rozwiązanie w kwestii głosowania w Radzie Ministrów może ułatwić zgodę na szybką ratyfikację. Niemniej przez pewien okres obowiązywać będą postanowienia instytucjonalne określone w traktacie nicejskim. Budzi to obawy m.in. Francji i Belgii, dotyczące zmniejszenia efektywności prac Rady przy liczbie 25 państw członkowskich. Pojawiły się postulaty wykorzystania instrumentu współpracy wzmocnionej¹, m.in. w tych dziedzinach, w których projekt TUK przewidywał głębszą integrację polityk państw członkowskich (obronność, sprawy wewnętrzne). Jednakże w większości kwestii, które mogłyby stanowić przedmiot współpracy wzmocnionej osiągnięto zgodę wszystkich państw. Z kolei takie sprawy, jak przyjęcie TUK czy system głosowania muszą być wypracowane przez wszystkie państwa członkowskie.

Rada Europejska. Rada Europejska, obradująca pierwszego dnia spotkania, zaaprobowała program, którego celem jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego w UE (*European Action for Growth*). Zakłada on zwiększenie inwestycji na rozwój infrastruktury, głównie poprzez rozwój sieci transeuropejskich (transportowych, telekomunikacyjnych i energetycznych) oraz zwiększenie nakładów na innowacyjność

¹ Szerzej w: R. Stemplowski, *Integracja w integracji*, "Polski Przegląd Dyplomatyczny" t.2 nr 6 (10) 2002, s. 5-12. Zob. także: M. Krystyniak, R. Morawiec, T. Grabiński, *Czy kraje Grupy Wyszehradzkiej mogą prowadzić współpracę wzmocnioną w ramach Unii Europejskiej?*, "Biuletyn" (PISM) nr 28 - 2001; R. Stemplowski, *Narodowy Plan Rozwoju a współpraca wzmocniona w UE*, "Biuletyn" (PISM) nr 101 - 2002.

oraz badania i rozwój. W ciągu najbliższych trzech lat na inwestycje te zostanie przeznaczonych około 62 mld euro pochodzące z: budżetu UE, państw członkowskich, pożyczek z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz sektora prywatnego. Ponadto Komisja Europejska przygotowała listę 56 projektów inwestycyjnych, które zostaną szybko rozpoczęte ("quick-start programmes").

W dziedzinie spraw wewnętrznych, Rada Europejska, opierając się na wcześniejszych postanowieniach, wyznaczyła termin rozpoczęcia działalności Agencji Zarządzania Granicami (Border Management Agency) od 1 stycznia 2005 r. Poparła także działania dotyczące wprowadzenia danych biometrycznych oraz innych kwestii związanych z polityką migracyjną, w większości wypracowanych podczas spotkania tzw. Grupy Pięciu².

Zadeklarowano także gotowość przyjęcia do Unii Europejskiej Bułgarii i Rumunii w styczniu 2007 r., jeśli będą one gotowe, oraz zlecono Komisji Europejskiej opracowanie szczegółowych wytycznych dotyczących finansowania procesu rozszerzenia. Odnotowano także postępy Turcji w dostosowywaniu do wymogów UE, choć zwrócono uwagę na problemy przede wszystkim w kwestii niezależności sądownictwa, zagwarantowania podstawowych wolności zrzeczania się, słowa oraz wyznania i kontroli cywilnej nad armią. Decyzja o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z tym państwem zostanie podjęta na posiedzeniu RE w grudniu 2004 r.

Dyskutowano także kwestie stosunków zewnętrznych UE. Zatwierdzono *Europejską Strategię Bezpieczeństwa*, która ma stanowić wspólną analizę zagrożeń i sposobów ich zwalczania w takich dziedzinach jak: proliferacja broni masowego rażenia, państwa upadłe, przestępczość zorganizowana oraz terroryzm. Strategia ma przyczynić się do zbliżenia UE i USA w dziedzinie polityki zagranicznej, choć ostateczna wersja dokumentu została złagodzona – możliwość stosowania przez UE ataków wyprzedzających (*pre-emptive* – wyrażenie stosowane w doktrynie amerykańskiej) zastąpiono określeniem ataków prewencyjnych (*preventive*). Przyjęto także deklarację na temat stosunków transatlantyckich, podkreślając wspólne wartości i interesy oraz zobowiązując się do prowadzenia konstruktywnego, zrównoważonego dialogu ze Stanami Zjednoczonymi, szczególnie w zakresie polityki światowej, bezpieczeństwa międzynarodowego, obecnej rundy negocjacji WTO z Doha oraz stosunków UE–NATO. Omawiając stosunki UE–Federacja Rosyjska, Rada Europejska podkreśliła znaczenie Wspólnej Europejskiej Przestrzeni Gospodarczej, potrzebę rozszerzenia partnerstwa strategicznego oraz oparcie współpracy na *Umowie o Stowarzyszeniu i Współpracy*, która musi zostać rozszerzona o państwa przystępujące do UE 1 maja 2004 r. Poruszono także m.in. kwestię sytuacji na Bliskim Wschodzie, Partnerstwa Śródziemnomorskiego, stosunków z państwami Bałkanów Zachodnich oraz Korei Północnej.

Na posiedzeniu przyjęto ponadto wieloletni program strategiczny Rady UE na lata 2004–2006 (*Multiannual Strategic Programme*) opracowany przez państwa sprawujące przewodnictwo w UE w tym okresie (Irlandia, Holandia, Luksemburg, Wielka Brytania, Austria i Finlandia). Najważniejszymi działaniami w następnych latach będzie m.in.: proces rozszerzenia UE, prace nad TUK oraz planem finansowania działań Unii Europejskiej na lata 2007–2013, przegląd i ocena postępów strategii zrównoważonego rozwoju, strategii lizbońskiej, strategii zatrudnienia, a także koncepcja Szersza Europa oraz przegląd polityki rozwojowej UE.

² E. Posel-Częściak, *Powstanie Grupy Pięciu. Implikacje dla Polski*, "Biuletyn" (PISM), nr 75 (179) z 21 listopada 2003 r.

OGŁOSZENIA

The Polish Foreign Affairs Digest

English Language Versions of Papers Published
in „Polski Przegląd Dyplomatyczny” and Other Journals in Poland

Quarterly

Vol. 3, No. 3 (8), 2003

Contents

Włodzimierz Cimoszewicz	
Poland in the European Union. What Foreign Policy?	7
Jan Krzysztof Bielecki	
Poland in the European Union. What Foreign Policy?	21
Władysław Bartoszewski	
Against Selective Memory	35
Ryszard Stemplowski	
The Weimar Triangle and Its Strategic Goals	41
Wojciech Roszkowski	
The Past and the Future of Europe	45
Gerard Labuda	
The Concepts of “Eternal Peace” and the Unification of Nation States in European History	53
Jadwiga Staniszkis	
Conflict in the Western World: American Federalism As the Model for Global Order?	77
Andrzej Nowak	
“Poor Empire or a Second Rome”—Temptations of Imperial Discourse in Contemporary Russian Thinking	125
Michał Płachta, Anna Wyrozumka	
The Interpretation, Internal Application and Effect of International Agreements under Polish Law	157
Tomasz Grzegorz Grosse	
Opportunities and Obstacles Concerning the Use of European Union Funds	173
Urszula Płowiec	
Opportunities and Threats to the Development of Exports and the Competitiveness of the Polish Economy before and after Poland’s Accession to the European Union	199

*Sprzedaż i prenumerata w Instytucie
oraz w wybranych księgarniach (www.pism.pl/ksiazki-ksiegarnie.html)*